

дослідження): монографія. Львів: Видавн. центр ЛНУ ім. Івана Франка, 2008. 380 с. С. 171;

4. Корупція в Україні: причини поширення та механізми протидії / С. В. Дрьомов, Ю. Г. Кальниш, Д. Б. Клименко, Г. О. Усатий, Л. М. Усаченко; за ред. Ю. Г. Кальниша. Київ: ДП «НВЦ «Пріоритети», 2010.

5. Кримінологія: підручник / В. В. Голіна, Б. М. Головкін, М. Ю. Валуїська та ін; за ред. В. В. Голіни, Б. М. Головкіна. Харків: Право, 2014.

6. Таций В. Я., Борисов В. И. Научное обеспечение путей противодействия коррупции в Украине. Громадська експертиза. Актуальні проблеми боротьби з корупцією в Україні. Київ: Юрінком Інтер, 2002.

Луговий Віктор Олександрович,
заступник начальника ГУНП в Київській
області – начальник слідчого управління,
кандидат юридичних наук

ОЦІНКА ДІЯЛЬНОСТІ ЩОДО ЗАПОБІГАННЯ ПРАВОПОРУШЕННЯМ, ПОВ'ЯЗАНИМ ІЗ КОРУПЦІЄЮ, ЩО ВЧИНЯЮТЬ ПОЛІЦЕЙСЬКІ

Попри наявність певних позитивних зрушень, реформи в Національній поліції тривають донині, у відомстві існує ще чимало проблем, які суттєво послаблюють ефект від вищезазначених успіхів.

Деякі вчені слушно зауважують, що вчинення правопорушень, пов'язаних з корупцією, значною мірою стимулює наявність істотних залишків старої командно-адміністративної системи як надмірного управлінського апарату з необґрунтовано широкими повноваженнями, зокрема розпорядчо-дозвільного змісту, та переважання в ньому, передусім за рахунок керівних посад, службовців старої генерації з консервативною психологією, які не сприймають потреби демократичних перетворень [1, с. 62].

Важливість вироблення чітких критеріїв оцінювання діяльності щодо запобігання правопорушенням, пов'язаним з корупцією, що вчиняються поліцейськими, є беззаперечним фактом, про що раніше неодноразово наголошувалось у Плані дій щодо реалізації Концепції подолання корупції в Україні «На шляху до доброчесності» на період до 2010 року, Указі Президента України «Про деякі заходи щодо вдосконалення формування та реалізації державної антикорупційної політики», Національній антикорупційній стратегії на 2011–2015 рр., Державній програмі щодо запобігання і протидії корупції на 2011–2015 рр., Законі України «Про засади державної антикорупційної політики в Україні (Антикорупційна стратегія) на 2014–2017 роки», Антикорупційній програмі Міністерства внутрішніх справ України на

2020–2022 роки, Антикорупційній програмі Національної поліції України на 2019–2021 роки, а також у численних наукових публікаціях.

Водночас вироблення чітких і зрозумілих критеріїв оцінки антикорупційної складової діяльності поліції допоки є складним завданням, адже замало окреслити певні показники ефективності застосування антикорупційних механізмів, принциповим питанням залишається їх результативність, оскільки застосовувані переважно оціночні статистичні дані є досить відносними й потребують комплексного використання з урахуванням якісних показників.

Ключовим мірилом оцінки діяльності поліції щодо запобігання правопорушенням, пов'язаним з корупцією, є принцип ефективності вжитих заходів, який визначається досягненням максимального результату за найменших витрат. Термін «ефективний» (від лат. *effectus* – дія) в українській мові визначають як дієвий, такий, що призводить до потрібних результатів, наслідків, сприяє найбільшому ефекту [2, с. 653]. Згідно з цим тлумаченням, елементами ефективності будь-якого суспільного процесу чи явища, у тому числі законотворення, правозастосовної діяльності, є «мета – засіб – результат» [3, с. 148]. Інакше кажучи, ефективність є показником точності відображення в нормах реальних суспільних відносин.

Загальним мірилом ефективності, – наголошує В. Ф. Сіренко, – є ступінь відповідності реальних відносин тій типовій вимозі, яка міститься у конкретній нормі чи законодавчому акті [4, с. 9].

Така ефективність, на думку С. С. Алексеєва, охоплює низку показників, зокрема:

- фактичну ефективність (співвідношення між фактично досягнутими результатами та безпосередньою, найближчою метою, для досягнення якої були прийняті відповідні юридичні норми);

- обґрунтованість і доцільність (умови й вимоги, які забезпечують такий зміст і порядок реалізації правових норм, котрий дає змогу йому бути високо результативним регулятором суспільних відносин);

- корисність (фактичну ефективність, яка розглядається під кутом зору досягнення реального позитивного ефекту);

- економічність (корисність правового регулювання з урахуванням кількості витрат матеріального, людського, часового характеру) [5, с. 196].

Прикладом визначення показників ефективності виконання антикорупційних заходів є Антикорупційна програма Національної поліції України на 2019–2021 роки [6]. Проте їх перелік, на нашу думку, не можна вважати повним і таким, що дає вичерпну відповідь на питання про врахування всіх критеріїв оцінювання діяльності поліцейських підрозділів щодо запобігання та протидії корупції, а головне – результативності такої діяльності.

Аналіз чинного антикорупційного законодавства та практики його реалізації дає змогу сформулювати типовий перелік критеріїв

оцінювання ефективності застосування антикорупційних засобів, а саме:

- результати вжитих заходів щодо усунення виявлених корупційних ризиків за певний період;

- результати та якість реагування на повідомлення про порушення вимог антикорупційної програми, учинення корупційних або пов'язаних з корупцією правопорушень;

- кількість осіб, притягнутих до адміністративної відповідальності за вчинення правопорушень, пов'язаних з корупцією, та осіб, притягнутих до кримінальної відповідальності за вчинення службових злочинів;

- кількість справ, за якими особи виправдані судом або звільнені від адміністративної або кримінальної відповідальності;

- результати вивчення громадської думки щодо оцінки антикорупційної складової органів національної поліції та окремих працівників;

- якість проведених заходів з навчання або підвищення кваліфікації поліцейських у сфері запобігання та виявлення корупції;

- ефективність і вчасність процедур захисту працівників, які повідомили інформацію про корупційне або пов'язане з корупцією правопорушення;

- кількість та якість вжитих заходів з питань запобігання і врегулювання конфлікту інтересів;

- кількість проведених службових розслідувань і створення умов невідворотності відповідальності осіб, які вчинили корупційні або пов'язані з корупцією правопорушення;

- кількість проведених перевірок достовірності відомостей, що подаються працівниками поліції, а також особами, які претендують на зайняття відповідних посад відповідно до Порядку проведення перевірки достовірності відомостей щодо застосування заборон, передбачених Законом України «Про очищення влади»;

- кількість проведених спеціальних перевірок стосовно осіб, які претендують на зайняття посад, що передбачають зайняття відповідального або особливо відповідального становища, та посад з підвищеним корупційним ризиком тощо.

Вищевикладені критерії доцільно закріпити в Законі України «Про запобігання корупції» в окремій статті 3-1 «Критерії оцінювання ефективності застосування антикорупційних засобів».

Визначення та законодавче закріплення чітких критеріїв оцінки ефективності застосування антикорупційних засобів, у тому числі в діяльності Національної поліції, може стати вагомим кроком на шляху вироблення цілком зрозумілих орієнтирів і відповідних показників, від яких буде залежати якість антикорупційної політики загалом.

Список використаних джерел

1. Камлик М. І., Невмержицький Є. В. Корупція в Україні. Київ : Знання, 1998. 179 с.

2. Новий тлумачний словник української мови : в 4 т. / [уклад.: В. В. Яременко, О. М. Сліпущко]. Київ : Аконіт, 2004. Т. 4. 928 с.

3. Ковальська В. В. Пошук критеріїв ефективності діяльності органів внутрішніх справ. *Вісник Національного університету внутрішніх справ*. 2002. № 17. С. 147–150.

4. Сіренко В. Ф. Визначення ефективності законодавства: методологічні підходи. *Законодавство: проблеми ефективності*. Київ, 1995. С. 8–15.

5. Алексеев С. С. Общая теория права : в 2 т. М. : Юрид. лит., 1981. Т. 1. 360 с.

6. Антикорупційна програма Національної поліції України на 2019–2021 рр. URL: <https://www.npu.gov.ua/about/zapobigannya-korupciji/antukor-programu-npu.html>.

Луговий Ігор Александрович,
доцент кафедри поліцейського права
Національної академії внутрішніх справ,
кандидат юридичних наук, доцент

МІСЦЕ СПЕЦІАЛЬНОЇ ПЕРЕВІРКИ В СИСТЕМІ АНТИКОРУПЦІЙНИХ ЗАСОБІВ У ДІЯЛЬНОСТІ НАЦІОНАЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ УКРАЇНИ

Серед елементів адміністративно-правового механізму запобігання правопорушенням, пов'язаним з корупцією, що вчиняються поліцейськими, одне з чільних місць посідає спеціальна перевірка, будучи одночасно спеціальним і комплексним засобом (формою) контролю. Термін «перевіряти» вживають для позначення обстеження з метою контролю [1, с. 538].

Важливий превентивний захід запобігання корупції – спеціальну перевірку доцільно розглядати як форму контролю, разом із моніторингом способу життя, антикорупційною експертизою нормативно-правових актів тощо.

У чинному антикорупційному законодавстві спеціальну перевірку запроваджено не випадково, а з метою підвищення якості відбору кандидатів на зайняття посад, пов'язаних з виконанням функцій держави або місцевого самоврядування. Виняток не становлять і поліцейські структури, адже до працівників поліції справедливо пред'являють підвищені моральні вимоги, що пояснюється особливою довірою до них з боку суспільства й відповідальним характером виконуваних ними функцій. Особи, які вимагають від інших дотримання закону та моралі, повинні мати на це не тільки формальне, службове, а й моральне право. Тому наявність повної, об'єктивної та правдивої інформації до претендента на відповідну посаду доречно розглядати як важливу передумову набуття такою особою статусу поліцейського.

На жаль, ситуація у вітчизняному поліцейському відомстві в цьому контексті є неоднозначною. Викоринити повністю корупцію